بیروباوەڕی ئیمامی بوخاری

١٩٤هـ _ ٢٥٦هـ رحمه‌الله

وەرگێڕانی: زانا الکردي

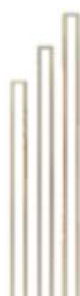
بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

الحمدللّٰه ، والصلاة والسلام على رسول اللّٰه وعلى آله
وصحبه أجمعين ، أما بعد :

پێشەکی

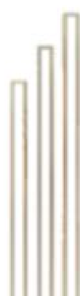
ئیمامی بوخاری بیر و باوەڕی ئەهلی سوننەی بە کورتی باسکردووە کە لە زاناکانی هەموو ناوچەکان پێی گەشتووە واتە کۆدەنگی هەموویانە بابەتێکی کورتەو سودێکی زۆرو گرنگی هەیە ئیمام گەشتووە بە زیاتر لە هەزار شێخ کە لەسەر ئەم بیرو باوەڕە کۆك بوون و ڕاجیاوازیان نەبووە جیل بە جیل هەموویان لەسەر ئەم بیر و باوەڕە بوون ، بیر و باوەڕەکە باسێکی کورتە بەڵام تا بڵێی بەسوودە بۆ شارەزا بوون لە عەقیدەی ئەهلی سوننە ، جا بۆیە لێرە هەستاین بە کردنەوە کوردی بیر و باوەڕی ئیمامی بوخاری بۆ ئەوەی خەڵکی زیاتر شارەزای بیر و باوەڕی ئەهلی سوننە بێت و دوور بکەوێتە لە لادان و تێکەڵی ئەهلی بیدەع ، اللّٰه بیکاتە هۆکاری شارەزایی بۆ هەموان و توێشووی قیامەتیش بۆ ئێمە إِنْ شَاءَ اللّٰه

کورتەیەك لە ژیانی

ناوی تەواوی: محمد بن إسماعيل بن إبراهيم بن المغيرة بن بردزبه ناسناوی: أبو عبدالله ، لە ساڵی(١٩٤هـ) لە بوخارا لە دایک بووە کە شارێکە لە أوزبکستان ، ناوبانگی ئیمامی بوخاری(صاحب الصحيح) واتە خاوەنی فەرموودەی صحيح کە مەبەست لێی صحيح بوخارییە ، لە قەڕنی سێیەمی هیجری ژیاوە ، هەروەها دوای چەندین دەربەدەری کە بەسەری هات دواجا لە سەمەرقەند کە دووەم شاری گەورەیە لە أوزبکستان لە ساڵی(٢٥٦هـ) کۆچی دوایی دەکات ڕەحمەتی اللّٰه ی لێبێت .

ئیمامی بوخاری هەر بە منداڵی باوکی دەمرێت
و لە کۆشی دایکیدا پەروەردە دەبێت ، دایکی
زۆر پێوەی ماندوو دەبێت بەجۆرێك خۆی دەیباتە
لای زانایان تا دەرس بخوێنێت و شارەزای
شەریعەت بێت ، وە هەموو پێداویستیەکی
کوڕەکەی پڕ دەکاتەوە تا لە هیچی کەم نەبێت و
بتوانێت شارەزای دینەکەی بێت هەر بۆیە ئەو
کەسەی لێ دەرچوو کە ئێستە لە هەموو جیهاندا
ناوی دەرکردووە و ناویشی هەر بە زیندوویی
دەمێنێتەوە ، ئیمامی بوخاری بە جۆرێك بووە
یەك جار شتێکی بخوێندایەتەوە ڕاستەوخۆ
لەبەری دەکرد حفظێکی زۆر بەهێزی هەبووە ،
لە منداڵیدا چاوەکانی لە دەست دەدات و دواتر
بە شێوەیەکی موعجیزە ئاسا بۆی دەگەڕێتەوە

لەم بارەیەوە :

محمد بن الفضل البلخي دەڵێ: محمد بن إسماعيل چاوەکانی لەدەست دا بە منداڵی و کوێر بوو ، دایکی لە خەودا پێغەمبەر إبراهيم الخليل عليه السلام بینی پێی فەرموو : ئەوە اللّٰه بینایی گەڕاندەوە بۆ چاوەکانی کوڕەکەت لەبەر زۆری گریانت یان زۆری دوعا کردنت ، جا کاتێك بەیانی دەکاتەوە سەیر دەکات کوڕەکەی واتە ئیمامی بوخاری بینایی گەڕاوەتەوە بۆ چاوەکانی و بە باشی دەتوانێ ببینێ .

(كرامات أولياء الله عزوجل للالكائي) .

هەندێک لە مامۆستاکانی

١- أحمد بن حنبل(٢٤١هـ)

٣- علي بن المديني(٢٣٤هـ)

٣- يحيى بن معين(٢٣٣هـ)

٤- إسحاق بن راهويه(٢٣٨هـ)

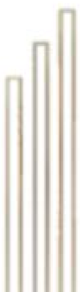
لە خوێندکارە دیارەکانی :

١- مسلم بن الحجاج(٢٦١هـ)

٢- ابن أبي عاصم(٢٨٧هـ)

٣- أبو عيسى محمد الترمذي((٢٧٩هـ)

٤- محمد بن إسحاق بن خزيمة(٣١١هـ)

وەسفی زانایان لەسەری :

١- قال نعيم بن حماد: محمد بن إسماعيل فقيه هذه الأمة.

نعيم بن حماد(٢٢٨هـ) دەڵێ: محمد بن إسماعيل فەقیهی ئەم ئومەتەیە .

٢- قال أحمد بن حنبل : لم يجئنا من خراسان مثل محمد بن إسماعيل .

أحمد بن حنبل(٢٤١هـ) دەڵێ: نەهاتووە بۆ لامان لە خوراسانەوە بە وێنەی محمد بن إسماعيل .

٣- قال أبو حاتم الرازي : محمد بن إسماعيل أعلم من دخل العراق .

أبو حاتم الرازي(٢٧٧هـ) دەڵێ: محمد بن اسماعيل زاناترینە بەوانەی چوونەتە ناو عێڕاق .

٤- قال ابن خزيمة: ما رأيت تحت أديم السماء أعلم بحديث رسول الله ﷺ وأحفظ له من محمد بن إسماعيل .

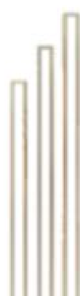
ابن خزيمة(٣١١هـ) دەڵێ: لەژێر سەقفی ئاسماندا کەسم نەدیوە شارەزاتر بێت بە فەرموودەی رسول الله(ﷺ) ، وە حفظی زیاتر بێت بە هێندەی محمد بن إسماعيل البخاري .

«تهذيب الكمال» (٢٤/ ٤٣٠)، و«السير» (٣٩١/١٢).

بیر و باوەڕی ئیمامی بوخاری

ئیمامی اللالكائي(٤١٨هـ) رحمەاللّٰه لە كتاب «السنة» دەڵێ: بیروباوەڕی باوکی عبداللّٰه محمد بن إسماعيل البخاري و حاڵی لەگەڵ کۆمەڵێک لە سەلەف کە ڕیوایەتی کردووە لێیانەوە :

أحمد بن محمد بن جعفر الهروي هەواڵی پێداین، ووتی: محمد بن أحمد بن محمد بن سلمة بۆی گێڕاینەوە ، ووتی: أبو الحسين محمد بن عمران بن موسى الجرجاني بۆی گێڕاینەوە، ووتی: بیستم باوکی محمد عبد الرحمن بن محمد بن عبد الرحمن البخاري - بالشاش - دەیوت : بیستم باوکی عبداللّٰه محمد بن إسماعيل البخاري دەیوت : گەشتووم بە زیاتر لە هەزار پیاو لە ئەهلی عیلم : ئەهلی الحجاز، و مكة، و المدينة، و الكوفة، و البصرة، و واسط، و بغداد، و الشام، و مصر ، گەیشتوم پێیان چەندەها جار چین لە دوای چین ، پاشان چین لە دوای چین ، گەیشتوم پێیان و وە ئەوان زۆر بوون لە ماوەی زیاتر لە «٤٦» ساڵ .

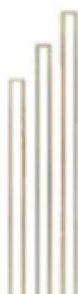

ئەهلی شام، ومصر، والجزيرة دووجار ، وە البصرة چوار جار لە ساڵانی ڕابردوو بە ژمارەیەک ، وە لە حیجاز شەش ساڵ .

وە من حسابی ئەوە ناکەم کە چەند چوومە ناو کوفە و بەغداد لەگەڵ فەرموودەناسەکانی ئەهلی خوراسان؛ ئەوان: المكي بن إبراهيم، و يحيى بن يحيى، و علي بن الحسن بن شقيق، و قتيبة بن سعيد، و شهاب بن معمر .

وە لە شام: محمد بن يوسف الفريابي، و أبو مسهر عبد الأعلى بن مشهر، و أبو المغيرة عبد القدوس بن الحجاج، و أبو اليمان الحكم بن نافع، وە لە دوای ئەوانیش ژمارەیەکی زۆرتر هەبوون .

وە لە مصر: يحيى بن بكير، و أبو صالح كاتب الليث بن سعد، و سعيد بن أبي مريم، و أصبغ بن الفرج، و نعيم بن حماد .

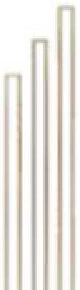
وە لە مەککە: عبداللّٰه بن يزيد المقرئ، و الحميدي، و سليمان بن حرب قاضي مكة، و أحمد بن محمد الأزرقي .

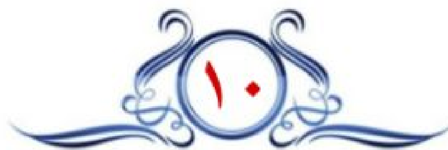
وە لە مەدینە: إسماعيل بن أبي أويس، و مطرف بن عبداللّٰه ، و عبداللّٰه بن نافع الزبيري، و أحمد بن أبي بكر أبو مصعب الزهري، و إبراهيم بن حمزة الزبيري، و إبراهيم بن المنذر الحزامي .

وە لە بەصرە: أبو عاصم الضحاک بن مخلد الشيباني، و أبو الوليد هشام بن عبد الملك"، و الحجاج بن المنهال، و علي بن عبداللّٰه بن جعفر المديني .

وە لە کوفە: أبو نعيم الفضل بن دكين، و عبيداللّٰه بن موسى، و أحمد بن يونس، و قبيصة بن عقبة، وابن نمير ، وعبداللّٰه وعثمان ابنا أبي شيبة .

وە لە بەغداد: أحمد بن حنبل، و يحيى بن معين، و أبا معمر، و أبا خيثمة، و أبا عبيد القاسم بن سلام .

وە لە ئەهلی الجزیرة: عمرو بن خالد الحراني .

وە لە واسط: عمرو بن عون، و عاصم بن علي بن عاصم .

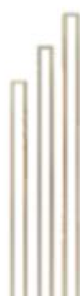
وە لە مرو: صدقة بن الفضل، و إسحاق بن إبراهيم الحنظلي .

ئێمە ناوی ئەم کەسانەمان هەڵبژارد بۆ ئەوەی کورت بێت و زۆری نەخایەنێت ، من هەرگیز یەکێک لەوانەم نەبینیوە کە لەگەڵ ئەم شتانەدا ناکۆک بێت :

١- أن الدين قول وفعل، وذلك لقول الله تعالى:

﴿وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤۡتُواْ ٱلزَّكَوٰةَۚ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلۡقَيِّمَةِ﴾

﴿البينة: ٥﴾.

که دین وتەو کردارە، وە لەبەر وتەی اللّٰه تعالى:

﴿وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤۡتُواْ ٱلزَّكَوٰةَۚ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلۡقَيِّمَةِ﴾[البينة: ٥]

واتە: فەرمانیشیان پێنەدرابوو جگە بەوەی کە خواپەرستی بکەن و بەپاکی و دڵسۆزی و ملکەچی فەرمانبەرداری ئاین و بەرنامەکە بن و لابدەن لە هەموو ئایینێک و تەنها پابەندی ئایینی ئیسلام بن، نوێژیش بەرێک و پێکی ئەنجام بدەن، زەکاتیش لە ماڵ و سامانیان دەربکەن، ئەوەیە ئاینی نامە ڕاست و بەنرخەکانی اللّٰه .

٢- وأن القرآن كلام اللّٰه غير مخلوق ؛ لقوله تعالى:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ يُغْشِى ٱلَّيْلَ ٱلنَّهَارَ يَطْلُبُهُۥ حَثِيثًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتٍۭ بِأَمْرِهِۦٓ أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ﴾ [الأعراف: ٥٤].

قال أبو عبداللّٰه محمد بن إسماعيل : قال ابن عيينة : فبين الله الخلق من الأمر لقوله تعالى:

﴿أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ﴾ [الأعراف: ٥٤].

وە قورئان وتەی اللّٰه يە و مەخلوق نييە ، لەبەر وتەی اللّٰه تعالی:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ يُغْشِى ٱلَّيْلَ ٱلنَّهَارَ يَطْلُبُهُۥ حَثِيثًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتٍۭ بِأَمْرِهِۦٓ أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ﴾ [الأعراف: ٥٤].

واتە: بەڕاستی پەروەردگارتان ئەو خوایەیە کە ئاسمانەکان و زەوی لە شەش ڕۆژدا دروست کردووە پاشان(اللّٰه) چووە سەر عەرش (ئێمە ئیمانمان پێ یەتی بەڵام شێوەکەی نازانین) بە(تاریکایی) شەو(ڕۆشنایی) ڕۆژ دادەپۆشێ (بەپێچەوانەشەوە) (ڕۆژ بەشوێن شەوەوەیە بە خێرایی و) شەو بەشوێن ڕۆژەوەیە بە خێرایی خۆرو مانگ و ئەستێرەکانیش ژێر بار کراوون بەفەرمانی خۆی بێدار بن کە بەدی هێنان و فەرماندان هەر بۆ اللّٰه یە

باوکی عبداللّٰه محمد بن إسماعیل دەڵێ: ابن عیینة(١٩٨هـ) فەرموویەتی: وە اللّٰه (الخلق) جیاکردەوە لە (الأمر) لەبەر وتەی اللّٰه تعالی:

﴿أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ﴾ [الأعراف: ٥٤].

٣- وأن الخير والشر بقدر ; لقوله تعالى:

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ ❖ مِن شَرِّ مَا خَلَقَ﴾ [الفلق : ١، ٢]

ولقوله تعالى:

﴿وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ﴾ [الصافات: ٩٦] ولقوله :

﴿إِنَّا كُلَّ شَىْءٍ خَلَقْنَٰهُ بِقَدَرٍ﴾ [القمر: ٤٩].

وە خێر و شەڕ بە قەدەرە ; لەبەر وتەی اللّٰه تعالى:

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ ❖ مِن شَرِّ مَا خَلَقَ﴾ [الفلق : ١، ٢]

واتە: بڵێ: پەنا دەگرم بەو پەروەردگارەی کە بەرەبەیان پێش دەهێنێت ، لە شەڕ و خراپەی هەرچی کە دروستی کردووە .

وە لەبەر وتەی اللّٰه تعالى:

﴿وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ﴾ [الصافات: ٩٦]

واتە: وە اللّٰە بەدیهێنەری ئێوەیش و ئەم بتانەشە کە دروستتان کردووە (نەشیانتوانی بەرگری لە خۆیان بکەن!!).

وە لەبەر وتەی اللّٰە تعالی:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَٰهُ بِقَدَرٍ﴾ [القمر: ٤٩].

واتە: بێگومان ئێمە هەموو شتێکمان بەئەندازەو نەخشەی دیاریکراو دروست کردووە .

٤- ولم يكونوا يكفرون أحدا من أهل القبلة بالذنب ؛ لقوله:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ﴾ [النساء: ٤٨].

وە ئەوان هیچ کەسێکیان تەکفیر نەدەکرد لە ئەهلی قیبلە بە تاوان ، لەبەر وتەی اللّٰە تعالی:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ﴾ [النساء: ٤٨].

واتە: بەڕاستی اللّٰە خۆش نابێت ئەگەر هاوەڵی بۆ بڕیار بدرێت، بێجگە لەوە لە هەر گوناهێکی تر بیەوێت خۆش دەبێت، بۆ ئەو کەسەی کە دەیەوێت .

٥- وما رأيتُ منهم أحدا يتناول أصحاب محمد ﷺ .
قالت عائشة: أمروا أن يستغفروا لهم"
وذلك قوله:

﴿وَٱلَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعۡدِهِمۡ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱغۡفِرۡ لَنَا وَلِإِخۡوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلۡإِيمَٰنِ وَلَا تَجۡعَلۡ فِي قُلُوبِنَا غِلّٗا لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٞ رَّحِيمٌ﴾

[الحشر: ١٠].

وە نەمدیوە هیچ یەکێک لەوان (تانە بدات) لە هاوەڵانی مُحَمَّد(ﷺ).
عائشة(رَضِيَ اللّٰهُ عَنْها) دەڵێت: فەرمان کراوە بەوەی داوای لێخۆشبونیان بۆ بکەن .
وە بەهەمان شێوە وتەی

﴿وَٱلَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعۡدِهِمۡ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱغۡفِرۡ لَنَا وَلِإِخۡوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلۡإِيمَٰنِ وَلَا تَجۡعَلۡ فِي قُلُوبِنَا غِلّٗا لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٞ رَّحِيمٌ﴾

[الحشر: ١٠].

واتە: ئەوانەش کە بە شوین کۆچبەران و پشتیواناندا هاتن (تا کۆتایی دنیا ئەمە دوعا و نزایانە و بەردەوام) دەڵێن: پەروەردگارا لە ئێمە و لەو برایانەشمان خۆش ببە کە پێش ئێمە ڕێبازی ئیمانیان گرتەبەر و لە دڵەکانماندا هیچ جۆرە بوغزو کینەیەک مەخەرە دڵمانەوە لە ئاستی ئەوانەی ئیمانیان هێناوە، پەروەردگارا تۆ بەڕاستی بەسۆزو بەخشندە و میهرەبانیت

٦- وكانوا ينهون عن البدع : ما لم يكن عليه النبي ﷺ وأصحابه ، لقوله :

﴿وَٱعۡتَصِمُواْ بِحَبۡلِ ٱللَّهِ جَمِيعٗا وَلَا تَفَرَّقُواْ﴾ [آل عمران: ١٠٣].

ولقوله :

﴿وَإِن تُطِيعُوهُ تَهۡتَدُواْ﴾ [النور: ٥٤].

وە ئەوان نەهیان دەکرد لەبیدعە : مادەم لە پێغەمبەر(ﷺ) و هاوەڵانیەوە نەهاتبێ .

لەبەر وتەی:

﴿وَٱعۡتَصِمُواْ بِحَبۡلِ ٱللَّهِ جَمِيعٗا وَلَا تَفَرَّقُواْ﴾ [آل عمران: ١٠٣].

واتە: هەر هەمووتان بە توندی دەست بگرن بە ئاینی اللّٰه وەو پەرت و بڵاو مەبن .

وە وتەی:

﴿وَإِن تُطِيعُوهُ تَهۡتَدُواْ﴾ [النور: ٥٤].

واتە: خۆ ئەگەر فەرمانبەرداری بن و گوێڕایەڵ و ملکەچ بن بە ڕاستی ئەوە هیدایەت وەردەگرن .

٧- ويحثون على ما كان عليه النبي ﷺ وأتباعه؛ لقوله:

﴿وَأَنَّ هَٰذَا صِرَٰطِي مُسۡتَقِيمٗا فَٱتَّبِعُوهُۖ وَلَا تَتَّبِعُواْ ٱلسُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمۡ عَن سَبِيلِهِۦۚ ذَٰلِكُمۡ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ﴾ [الأنعام: ١٥٣].

وە سووربوون لەسەر ئەوەی کە پێغەمبەر(ﷺ) و شوێنکەوتوانی لەسەریبون ، لەبەر وتەی:

﴿وَأَنَّ هَٰذَا صِرَٰطِي مُسۡتَقِيمٗا فَٱتَّبِعُوهُۖ وَلَا تَتَّبِعُواْ ٱلسُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمۡ عَن سَبِيلِهِۦۚ ذَٰلِكُمۡ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ﴾ [الأنعام: ١٥٣].

واتە: بێگومان ئەمەی (کە باسکرا) ڕێبازی منە کە ڕاستە دە ئێوەش شوێنی بکەون (دەهەم) شوێنی ڕێچکەکانی تر مەکەون چونکە جیاتان دەکاتەوە لە ڕێبازی اللّٰە ، ئەوەش پەروەردگارتان فەرمانی پێ کردوون، بۆ ئەوەی خواناس و پارێزکار بن .

٨- وأن لا تنازع الأمر أهله ؛ لقول النبي ﷺ: «ثلاث لا يغل عليهن قلب امرىء مسلم : إخلاص العمل اللّٰه ، وطاعة ولاة الأمر ولزوم جماعتهم فإن دعوتهم تحيط من ورائهم»" ثم أكد في قوله:

﴿أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنكُمۡ﴾[النساء: ٥٩]

وە ناكۆكی و كێشە نانێنەوە لەگەڵ وەلی ئەمری خەڵكەكە ، لەبەر وتەی پێغەمبەر(ﷺ) : سێ شت دڵی موسوڵمان تێیدا چەواشە ناكرێ : بە ئیخلاص و بە پاكی كاركردن بۆ اللّٰه ، وە گوێڕایەڵی وەلی ئەمرەكان ، وە پەیوەست بوون بە جەماعەتەوە ، لەبەر ئەوە بانگەشە بۆ ئیسلام بە پشتیوانی ئەوان دەكرێت پاشان دڵنیای دەكاتەوە لە وتەی:

﴿أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنكُمۡ﴾[النساء: ٥٩]

واتە: فەرمانبەردارو گوێڕایەڵی اللّٰه و پێغەمبەرو فەرمانڕەواكان بكەن كە لە خودی خۆتانن (لە بیروباوەڕو پابەندیدا) .

٩- وأن لا نرى السيف على أمة محمد ﷺ .

وە شمشێر نابینین لەسەر ئومەتی مُحَمَّد(ﷺ).

١٠- وقال الفضيل: لو كانت لي دعوة مستجابة لم أجعلها إلا في إمام)؛ لأنه إذا صلح الإمام أمن البلاد والعباد).

قال ابن المبارك : يا معلم الخير، من يجترئ على هذا غيرك .

وە الفضيل بن عياض(١٨٧هـ) دەڵێ: ئەگەر یەک دوعام هەبێت جواب بدرێتەوەو لێم قەبوڵ بکرێ نایکەم ئیللا بۆ پێشەوای موسوڵمانان نەبێت ، لەبەر ئەوەی ئەگەر پێشەوا چاک بوو ناوچەو خەڵکەکەش ئەمین دەبن .

ابن المبارک(١٨١هـ) دەڵێ: ئەی مامۆستای خێر ، کێ هەیە جورئەت بکات لەسەر ئەمە بێجگە تۆ .

بیر و باوەڕی ئیمامی بوخاری به کورتی

عقيدة مختصرة في بعض أبواب السنة :-

مجمل العقيدة :
هذه عقيدة مختصرة ذكر فيها الإمام البخاري رحمهاللّٰه بعض أبواب السنة والاعتقاد .

بیر و باوەڕی کورتکراوەتەوە لە هەندێک لە بەشەکانی سوننەت :-
بیر و باوەڕی گشتی : ئەمە بیر و باوەڕی کورتکراوەیە تێیدا ئیمامی بوخاری رحمهاللّٰه باسی کردووە هەندێک لە بەشەکانی سوننەت و بیر و باوەڕ .

مصدر العقيدة :

ذكر هذه العقيدة الحاكم في «تاريخ نيسابور».

ونقلها ابن القيم في «الصواعق المرسلة» كما في «مختصر الصواعق» (١٣٤٨/٤).

سەرچاوەی عەقیدە :

الحاكم(٤٠٥هـ) باسی ئەم عەقیدەیەی کردووە لە (تاريخ نيسابور) وە ابن القيم(٧٥١هـ) نقڵی کردووە لە (الصواعق المرسلة) وەک لە (مختصر الصواعق) (١٣٤٨/٤) هاتووە .

قال الحاكم :

سمعت أبا الوليد حسان بن محمد الفقيه، يقول:
سمعت محمد بن نعيم، يقول: سألت محمد بن
إسماعيل البخاري لما وقع ما وقع من شأنه عن
الإيمان فقال:

١- قول وعمل .

٢ـ ويزيد وينقص .

٣- والقرآن كلام الله غير مخلوق .

٤ـ وأفضل أصحاب رسول الله ﷺ: أبو بكر، ثم عمر، ثم
عثمان، ثم علي.

على هذا حييت، وعليه أموت، وعليه أبعث إن شاء
الله .

الحاكم(٤٠٥هـ) دەڵێ: بيستم أبا الوليد حسان بن محمد الفقيه ، دەیوت: بيستم محمد بن نعيم ، دەیوت: پرسیم لە محمد بن إسماعيل البخاري کاتێک کە چی ڕوویدا دەربارەی ئیمان فەرمووی:

١- وتەو کردەوەیە .
٢- وە زیاد و کەم دەکات .
٣- وە قورئان وتەی اللّٰه یەو مەخلوق نییە .
٤- وە باشترین هاوەڵەکانی رسول اللّٰه(ﷺ) ، أبو بكر ، پاشان عومەر ، پاشان عوسمان ، پاشان عەلی (رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُم).

لەسەر ئەمە دەژین ، وە لەسەری دەمرین ، وە لەسەری زیندوو دەبینەوە إِنْ شَاءَ اللّٰه .

ئەم عەقیدەیەی
محمد بن إسماعيل البخاري دەرهێنراوە
لەکتابی الجامع فی عقائد ورسائل أهل السنة والأثر

عادل آل حمدان

﴿وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين﴾

ژانا الكردي

